

Mirkka Rekola

Elämä koko ajan
käy ilmi salasta

II

JONIMATTI JOUTSIJÄRVI

Mirkka Rekola

Elämä
koko ajan
käy
ilmi
salasta

II

into

Kiitos tuesta Suomen Kulttuurirahastolle, Taiteen keskustoimikunnalle,
Pirkanmaan taidetoimikunnalle ja Alfred Kordelinin säätiölle.

© Jonimatti Joutsijärvi ja Into Kustannus 2024

into

Into Kustannus Oy
www.intokustannus.fi

Kansi: Emmi Kyytsönen
Kannen kuva: Petter Martiskainen

ISBN 978-952-393-344-6
Paino: Tallinna Raamatutrükikoda, Viro 2024

Sisällys

KAUKORAKKAUS NAAPURIN MAIJAAN RUNOUDEN METODINA – MYSTEERIHENKILÖ SAATTAAN RUNOILIJAN AJATTOMUUDEN

REUNAN YLI	9
Omaa tietään tähän asti	11
Rekolan ja Björlingin Merisatamanranta	12
Naapurin Maija	15
Näkyjen kantamana, rakkauden saattamana	22
Tiedän, ettet ole yksin	25
”Vuodenaikojen ulkopuolella”	30
Arvoituksellisen avoimet sinä ja hän	35
Rakkaus matkana ihmisyydessä	42
Tavoittamattomuus virittää Danten kielen suurelle näylle	45
<i>Tuulen viime vuosi</i>	50
Kaupunkimandala	56
Eksyttävän Mayan kutsuva verho	64
<i>Tuulen viime vuoden vastaanottoa</i>	66
Hafiz matkaoppaana <i>Tuulen viime vuodessa</i>	68
Mestari Eckhart ja trubaduurit	73
<i>Kohtaamispaikka vuosi</i>	77
Ensi vuonna Helsingissä	84
Sisäisten ja Uusien Jerusalemien merkityshistoriaa	87
Kuin eri elementissä	91
Pyhän kaupungin arkkitehtuuri	93
Elämänpuu rakkauden matkan karttana	99
Kuvanveistäjä mestari ja hänen hymyilevä mallinsa	106
<i>Maailmat lumen vesistöissä</i>	115

Kaltaisuuden kieltä	119
Matka sinne missä etäisyydet lakkaavat	122
<i>Kohtaamispaikka vuoden</i> vastaanottoa	131
Maija pysyy mysteerinä – saattajan muotokuva ei valotu	134
Rakentuminen eli kirjoittaja runojensa löytäjänä.....	136
LUKIJAT, LÖYTÄJÄT JA LÄHEISET	143
Lukija, joka löytyi	145
Liisa Enwald säteilee runoille – ensimmäinen löytäjä	148
Anne Fried tunnistaa runojen hengen – ensimmäinen kääntäjä.....	151
Ensimmäinen lukija, Tuisku Rovamo	153
Donna Quijote elävöittää prosaistin työn.....	156
<i>Kuutamourakka</i>	160
<i>Kuutamourakan</i> vastaanottoa	169
Runoilijantyön sosiaaliset puitteet järjestyvät	171
Tero Liukkosen ja Juhani Salokanteleen opaskartat runouden maisemaan.....	175
Aikuiset syntyvät avarampaan ulottuvuuteen.....	177
Näkemisen valossa tähdet lakkaavat pelottamasta.....	181
Elämänpuu, energia-anatomia ja luonnon muutosten kirja	187
Rasittava liioittelu ja avoimuus.....	192
<i>Silmänkantaman</i> kristillinen mystiikka.....	197
<i>Silmänkantaman</i> vastaanottoa	202
Valoisasta portista	205
Mirjam ei anna Juvosen kohtalon toistua Mirkan elämässä	207
Ystävyys ihme.....	210
Ikoni ja ihminen	215
Heinäveden Suurahon Kontiola	218
Pesässä pöllönsiipien alla	222
Työskentely Kontiolassa	232
Haastava ja haastettu Mirkka	236
Tiheät ajat Eeron ja Mannen kanssa.....	239
Juvonen yhdistää uusia ystäviä	242

Aforismituotanto täyttyy ja elämänpituiset jutut – <i>Maskuja ja Tuoreessa muistissa kevät</i>	244
Maskut pelastavat tappavalta runoudelta.....	253
Buddhalaisena Helsingissä	259
AUKENEVA VUOSIKYMMEN	265
<i>Kuka lukee kanssasi</i>	267
<i>Kuka lukee kanssasi</i> -teoksen vastaanottoa.....	274
”Minne tahansa pois tästä maailmasta” – Risto Ahti Mirkka Rekolan lukijana.....	277
Yleisö, joka löytyi.....	282
Maailman kuvaaja Helsingin Sanomissa.....	289
Buddhalaisuus yhdistää runoudenopettajaan.....	294
Runous ja hiljaisuus	299
Rintasyöpä ja terveyden ankkurin aminohappopetju.....	303
Elävien runoilijoiden klubin kipinä.....	305
Mahdollisen yhteistyön raaka hedelmä.....	309
<i>Kaiken liikkeessä lepo</i>	312
Kuu joka karjui ja runosarjan matka kokoelmaan	313
Palkittu <i>Taivas päivystää</i>	323
”Äiti, kevät ikuinen”	327
Saksassa	332
Henkinen äiti.....	333
Mirkka osana esiin nousevaa lesbokulttuuria.....	336
Tukihenkilö otti vastaan kasvoja.....	342
Tilapäatekstejä	348
Neustadt-ehdokkaana ja kunniahohtoriksi.....	351
Runouden monet paradigmat	353
VUOSIEN RENKAAT VÄREILEVÄT AALLOTTOMAAN TILAAN	359
Ajat vaihtuvat hetkessä.....	361
<i>Muistinavaruus</i>	363
Mirjam putoaa tikkailta	367

Polvet pettävät	372
Lisää maskuja.....	379
Rekolan aikateema kirjallisuuden tutkielmissa.....	380
Takaisin aina vaikeaan lapsuudenkaupunkiin	384
Lukemisen ilo, vihattu kaupunki	389
<i>Valekuun reitti</i> piirityy esiin.....	393
Mirkalle räätälöity kirjallisuuspalkinto	396
Sisäiset lapset saavat toisistaan toverit.....	399
Viimeinen suuri runoteos – <i>Valekuun reitti</i>	405
<i>Valekuun reitin</i> vastaanottoa.....	412
Taide ja henki virtaavat yhteen.....	415
Toinen Tampereen runokirja – <i>Vesi on maailman muisti</i>	418
Tamperelaista kirjallisuuselämää.....	421
<i>Esittävästä todellisuudesta</i> – runoilijan kuva esseistinä täydentyy.....	427
Katja Seutu – tutkija ja tukija	429
Mirjam ei pärjää yksin	435
Yhteyden kehä koetuksella	440
Nuorena kuoleva 80-vuotias.....	444
<i>Kuulen taas äänesi</i> – kaunis tilausteos rimaa hipoen.....	448
Joulu 2011	452
Suvanto.....	454
Mirjam hyräilee kielen tuolle puolen.....	458
Kipeä jättö	461
Muutto Neitsytpolulle	462
Jäähyväisten pysyvyys.....	464
Runo jatkaa elämässä	470
Kummitusjuttu	472
Kiitokset	477
Lähteet	479
Henkilöhakemisto	527

Kaukorakkaus naapurin Maijaan runouden metodina

– MYSTEERIHENKILÖ SAATTA
RUNOILIJAN AJATTOMUUDEN
REUNAN YLI

Mutta kun eräässä tilaisuudessa sanoin että myös tämän luomakunnan kuvan [...] ihmisen kasvot, vaeltavat kasvot, puut jotka osoittavat ylöspäin [...] voi kokea ikonina, se oli jollekin kuulijalle pyhäinhäväistys.

– Mirkka Rekola, *Esittävästä todellisuudesta*,
essee ”Maailman kuvaluonteesta”

Omaa tietään tähän asti

Lapsena 1930-luvun Pirkkalassa mummolan kovalla sohvalla Mirkka Rekola mietti loputonta ajatusta, jonka arjen askareet aina keskeytivät. 1950-luvulla filosofian opiskelijana hän näki, miten ajattelun rakentaminen luhistui ja totuus oman olemisen mitättömyydestä nousi väkevänä kaiken logiikan läpi. Aikuisena hän halusi tehdä työtään rauhassa, askeltaa merenrantaa ja piirtää muistikirjoihin sanojen karttaa retkistään. Hän keskittyi, katosi oloihinsa, unohti maailman. Muutamat ystävät mursivat erakoitumisen kehää. Etenkin Mirjam Polkusen lempeä läsnäolo Mirkan arjessa oli tärkeä majakka.

Mirkka Rekola oli 1970-luvulle tullessaan lunastanut paikkansa yhtenä keskeisimmistä modernistirunoilijoista. Samalla ajan kirjallinen henki oli kääntynyt modernismia vastaan. Sosialistinen osallistumisen vaatimus ja etenkin taistolaisuuden oikeaoppisuus kavensivat ja tyhmensivät kirjallista julkisuutta. Modernistien ideologisesti sitoutumaton sukupolvi tunsi ajan hengen röntäiseksi vastatuuleksi, selänkäänöksi kieltä ja tajuntaa tutkivalle runoudelle.

Taistolaisten Neuvostoliiton ihailu tuntui järjettömältä ja herätti Mirkan muistista äärioikeistolaisen isänsä pidätykset ja vankeuden jatkosodan jälkeen punaisen Valpon aikana sekä kokemansa homoseksuaalien vainon varhaisessa aikuisuudessaan. Hänen oli pidettävä herääviä vainoharhojaan tarkistuksessa. Hänen näkemyksensä ja ihmisten kuvitelmat olivat alati ristiriidassa. Kahtiajako läpäisi

kaiken, kielen, yhteiskunnan, seksuaalisuuden – ja Mirkalle mikään siitä ei ollut totta.

Ajan hengestä riippumatta 1960-luvun aikana Mirkan sisäinen ja ulkoinen kokeminen tasapainottuivat, tulivat yhteen. Samalla hän löysi runoutensa omimman hahmon ja soinnin, jonka hän esitteli yleisölle 1960-luvun kirjoissa, viimeistään vuoden 1965 *Ilossa ja epäsymmetriassa*. Vuonna 1969 *Muistikirja* lanseerasi kirjallisuuteemme uuden aforistisen kokonaisteoksen hahmon. *Muistikirjan* kritiikissä Aamulehdessä 14. joulukuuta 1969 Eeva-Liisa Manner nimesi Rekolan yhdeksi parhaimmista runoilijoistamme. Tärkeää Mirkalle oli muutto takaisin Helsinkiin muutaman Tampereella lapsuudenkodissa vietetyn vuoden jälkeen. Vinttiasunto Huvilakadulla lähellä merta oli hänen keinuva laivansa syksystä 1966 lähtien.

Mirkan olemus keveni avarassa rannassa, mieli ja sydän pakahtuivat kaupungin eteläpuolelta avautuvan meren äärellä.

Rekolan ja Björlingin Merisatamanranta

Helsingissä Huvilakadulla sijaitsevan Mirkan kotitalon takana kulkee palokujaksi korttelien väliin rakennettu Huvilakuja. Sadan metrin päässä takapihasta pohjoiseen Huvilakuja kulkee vanhan Eiran sairaalan alta Tehtaankadulle, rakennuksen läpi päästävä portti syleilee kulkijaa. Huvilakatu on myös portti sen eteläpäässä aukenevalle Merisatamanrannalle. Vuodenajat puhaltavat läpi portin, talven viima pyyhkii jääkantta, kevään sinisenkirkas sivuvalo, kesän lämpö ja pimentyvän syksyn pysähtynyt sade, joka lyö putoavia lehtiä. Mirkka kulki näitä portteja kaikissa säissä, kaikkina aikoinaan.

Merisatamanrannasta liikennöi sulana aikana vesibussi Eteläiseen Uunisaareen, josta voi kävellä Pohjoisen Uunisaaren läpi aallonmurtajalle ja Liuskasaareen. Liuskasaaren kaupunginpuoleinen ranta on purjeveneiden satamana, ja saaren keskellä on purjehdusseuran pyöreä, vuonna 1949 valmistunut paviljonkiravintola. Eteläiset kalliot